

ETORRI BERRIAK

Euskalduntzerako bidean harriak eta zubiak

Euskara ikastea zaila denaren mitoa aski zabaldua dago, batik bat, euskalduntzerako ahaleginik batere egin nahi ez dutenen artean. Arrazoi dute puntu batean. Zailtasun nagusiak, ordea, ez dira heretsiki linguistikoak, gizarte antolamendukoak baizik. Batetik, Onintza Iruretak astekari honetako 2894. zenbakian az-

tertu bezala, euskara ikasteko eskubi-dea ez da unibertsala, ikas prozesuaren doakotasuna hainbat baldintzari lotua baitago. Bestetik, zailtasun ekonomikoek gain, badira maila soziolinguistikoan eta didaktikoan aztertu beharreko zenbait traba eta oztopo, euskalduntze prozesuan eragiten dutenak.

JONE GARTZIA GERRA

 LAIDA ZAPRE

Arkaitz Zarraga euskara irakasle eta soziolinguistak asko gogoe-tatu du horien inguruan. Haren esanetan, bi dira euskara ikasteko bidean jendeak topatzen dituen traba nagusiak: batetik, ordutegietara moldatzeko zailtasunak, lan baldintzekin zuzenean lotutako aferak; eta, bestetik, euskaltegietan erabiltzen den metodologia. Zarragaren hitzetan “eurozentrikoa” da euskara irakasteko dugun modua, eta erabilerara eta ahoz-kotasunera zuzenduta egon beharrean, azterketak gainditzera dago bideratuta.

EAEn azterketek duten zentraltasuna gaitzetsi du, bere ustetan azterketen tipologiak euskara irakasteko modua baldintzatzen duelako. “Euskaltegi-eta funtzionario izan nahi duen jendea dator, lan publiko bat egin nahi duena: ikasketak ditu eta ezaugarri batzuk”,

“Bi dira euskara ikasteko traba nagusiak: ordutegietara moldatzeko zailtasunak, lan baldintzekin zuzenean lotutako aferak; eta euskaltegietan erabiltzen den metodologia”

Arkaitz Zarraga

Euskara irakaslea

dio. Hala ere, egungo ikasle tipologia handi bat kanpotik etorritakoek osatzen dute, eta haiek ere ezaugarri bereziak dituzte: “Askok ez dakite ez gaztelaniaz ez frantsesez, ez daukate ikasketa maila handirik, asko alfabetatu gabeak dira euren hizkuntzan edo beste alfabeto bat darabilte”.

Materialak, eskolen modulu tipoak eta irakasleen prestakuntza egoera horietara egokitu beharko liratekeela uste du. Lan baldintza prekarioenak eta aldakorrenak dituzten horien ordutegietara moldatzeko beharra azpimarratu du.

“B1 eta B2 mailetatik aurrera nor bere testuinguruan euskalduntzea sustatu beharko litzateke, bai lan munduan, kirolean, administrazioan... ez eragiteko soilik ezagutzan, baita erabileran ere”. Horretarako, ezinbestekotzat du didaktika komunikatiboan sa-

kontzea: “Bakoitzak duen testuingurura egokitu beharko genuke programazioa: tabernari batek zenbakiak beharko ditu, edarien izenak, bere burua eta lekua aurkeztea... agian ez du titulu bat beharko, solasaldi batzuk izateko gaitasuna baizik”. Era berean, eskoletatik metalinguistika ateratzearen alde egin du, zenbait ikasle galduta sentitzen omen baitira gramatika kontuekin.

Materialak berrikusterako orduan, hainbat konturi erreparatu beharko litzaiekeela defendatu du Zarragak: generoari, aniztasun funtzionalari eta beste kultura eta kosmobisio batzuei ere. Izan ere, argitu du askotan Euskal Herrira iritsi berriek ez dituztela “guk oso ohikotzat ditugun ariketa batzuk ulertzen”, eta begirada zabaldu beharra azpimarratu du.

Laburrean, egoera onbideratzen hasteko eman beharreko pausoak zerrrendatu ditu Zarragak. Batetik, sektore inplikatuekin hitz egin beharko litzaitekeela uste du, horietara egokitutako

moduluak prestatzeko ahozotasunera begira. Areago, hainbat sektoretako langileak euskara ikas dezaten liberatzeko instituzioek dirua jarri beharko luketela defendatzen du. Doakotasuna maila gainditzera lotua egotea deitoratu du, eta aprobetxamendua neurtzeko beste neurri batzuen beharra azpimarratu. Bestetik, politika publikoetan euskarak zeharkako lerroa izan beharko lukeela dio, “ez soilik Kultura Sailaren ardura”.

ETORKINAK ETA EUSKARA

Baskale eusko-alemaniar elkarreak sakonki erreparatu die atzerritarrek euskara ikasteko dituzten oztopo espezifikoei. Iaz aurkeztutako ikerketan, etorkinek euskararen aurrean dituzten jarrerak aztertu zituzten. Amaia Herro elkarteko kideak azaldu du zein izan zuten azterketa abiatzeko hipotesia: “Azkenaldian asko entzuten da etorkinek ez dutela euskara ikasi nahi, ez dutela interesik eta euskaldunentzako oztopo direla. Bestalde, euskara dis-

kriminatzaila eta pribilegioa ere izan daitekeela entzun izan dugu”.

“Aurreiritzi horiek apurtzeko”, 65 pertsona elkarriketatu zituzten, adin, genero, belaunaldi eta euskara maila desberdinetakoak, hiru multzotan sailkatuta: etorkinak, haien seme-alabak eta euskara irakasleak. Lehenengo taldeko elkarriketatu guztiek aipatu zuten euskara ikasi nahi zutela, baina ezinezkoa zaiela “egungo baliabide eta antolamenduarekin”.

Galdekatuek aipatutako oztopoen artean, honakoak nabarmendu ditu Herroek: oinarritzko beharrianak asesta ez izatea, oinarritzko hezkuntzarik jaso ez izana, alfabetatze maila baxua izatea, latindar alfabetoa ikasi behar izatea edo lehendabizi gaztelania ikasi behar izatea. Egoera soziolinguistikoari lotutako zenbait traba ere aipatu ditu: inguruko jendeak euskara ez erabiltzea eta garrantzirik ez ematea, ikasteko motibazio falta eta euskara pribilegioa denaren ideia.

ANDONI CANELLADA / FOKU

Fatima Zahara Laktarni marokoarra Otxandioko (Bizkaia) Aisa taldeko ikaslea da. Darija eta arabiera ditu ama hizkuntza. Beste alfabeto bat ikasi behar izan zuen hemen eta ez zuen gaztelania menderatzen Otxandiora iritsi zenean. Marokon eskolara joateko aukera handirik izan ez zuenez, hasieran kostatu egin zitzaion euskara ikastea.

Azken horiei lotuta, Herrerok salatu du Euskal Herrian jaiotakoei eskatzen ez dieguna exijitzen diegula kanpotik etorritakoei: “Hemengo jende askok ez du euskara ikasi eta ez du ikasi nahi. Horiek ez al dira arriskutsuak euskararentzako?”. Etorkinek giro euskaldunetan sartzeko dituzten zailtasunak ere jarri ditu mahai gainean: “Zer aukera dauka Bilbon bizi den atzerritar batek euskaraz bizitzeko? Guk sare bat dugu sortuta, baina zaila da etorkina izanda giro euskaldun batean sartzea, ez gara asko irekitzen. Gainera, kultura ezberdinetako pertsonentzako zaila izan daiteke. Adibidez, gure aisia oso lotuta dago tabernetan edatearekin eta musulman askok ez dute alkoholik edaten edo ez dira hainbeste joaten tabernetara”.

Jendartean zabaldutako jarrera eta aurreiritzi arrazistak ere badaude: jakintzat eman ohi dugu pertsona arrazializatua ez dela euskalduna izango, eta zuzenean zuzentzen gatzazkio gaztelaniaz. “Ez diegu aukerarik ematen giro euskaldun batean egoteko”, dio Herrerok. Halaber, azaldu du euskararekin

“Ikas materialak eurozentrikoak izateaz gain, nahiko klasistak ere badira”

Amaia Herrero
Baskale elkarteko kidea

harreman estuena dutenek militantzian eta lagun sareen bidez gerturatzen direla, eta jatorrizko herrietan hizkuntza minorizatu bat edo gehiago dutenen artean euskararekiko elkartasuna eta jakin-mina piztea errazagoa dela.

Elkarrizketatuek eskatutako “pazientzia” eta “enpatia” jarri du azpimarra Herrerok: “Laguntzaileak izan behar gara eta bideak ireki behar dizkiegu euskarara hurbiltzeko”. Etorri berriei harrera egin eta Euskal Herriko egoera ondo azaltzeko dugun erantzukizuna nabarmendu du, askok ez baitute horren berri hona iristen direnean.

Bestalde, EAEn euskara irakasteko lehen mailetan gaztelania erabiltzen dela kritikatu du Herrerok. Etorkin askok, ordea, ez dute gaztelania menderatzen edo beste aldaera bat darabilte. Gainera, ikas materialak “eurozentrikoak” izateaz gain “nahiko klasistak” ere badirela deritzo: “Erabiltzen dituzten ereduak ez dituzte pertsona guztiak ordezkatzen: denok ez gara oporretan joaten, ez dugu kotxerik... Uste dut hori ekiditen ahalegintzen direla, baina modu batean edo bestean agertzen da”.

HARRERAREN GARRANTZIA

Pentsatzekoa denez, AEKn ere sakon gogoetatu dute gaiaren inguruan. Didaktika Saileko arduradun Joseba Irababalek eta Irakaskuntza Zerbitzuko arduradun Maialen Otegik Euskal Herrira iritsi berriek euskara ikasteko dituzten zailtasunak azaldu dituzte.

Zenbait gako azpimarratu dituzte: Euskal Herrian bizi diren askok ez dutela euskara ikasteko inolako interesik erakusten eta leku askotan ez dela beharrezkotzat hartzen; etorkinei ez

zaiela harrerarik egiten eta ez zaiela euskara ikasteko motibazio afektiborik eta instrumentalik adierazten; informazio-gabezia handia izaten dutela euskararekiko eta euskara ikasteko urratsekiko; kontu administratibo ugari egin behar dituztela Euskal Herrira iristean; paperik ez dutenek ez dutela doan ikasteko aukerarik; egoera zaurgarrian bizi direla asko eta bestelako lehentasunak dituztela; lanarekin eta familiar betebeharrekin uztartzeko zailtasunak dituztela; bai eta matrikula ordaintzeko ere arazoak dituztela.

Errealitate horri erantzuna emateko neurri politikoak eta baliabideak behar dituztela adierazi dute, sektorea berrantolatuz, ikusgarritasuna eman eta lan-baldintzak duintzeko. Horretarako, "Euskal Herri osoa hartuko duen egitura egonkor eta iraunkor bakar baten premia" azpimarratu dute, aldakorrek diren hiru eremu administratiboetako dirulaguntza sistema gainditzeko.

Euskaltegiako metodologiari dagokionez, AEKn ikuspegi komunikatiboan oinarritzen direla oroitarazi du Joseba Irazabalek: "Batuetan ikasleak baldintzatuta datoz, azterketa gainditu behar dutelako. Gu beste muturrera eramaten

"Nire ama euskaltegira
etorriko balitz ez luke
lo egiteko astirik ere izango"

Sahir Villacis

Euskara ikaslea

ahalegintzen gara: komunikazio gaitasuna lortzen badute azterketa gainditzeko dutela azaltzen diegu".

Otegi aitortu du azken urteetan EAEn gora egin duela euskaltegiak titulua eskuratzera joaten den ikasle kopuruak, bereziki B1 mailatik gora. Hala ere, ikasleek euskara ikasteko askotariko motibazioak dituztela nabarmendu du: "Etorri berrien kasuan izan daiteke gizarteratzeko, izan daiteke seme-alabekin edo ilobekin hitz egiteko, izan daiteke hemen jaio den pertsona bat ikasteko aukerarik izan ez duena...". Alta, azpimarratu du motibazioa beharrrak sortzen duela eta harrera prozesurik gabe zaila dela beharra piztea, eta testuinguru soziolinguistikoaren arabe-

ra egoera asko aldatzen dela.

EUSKARARA LEHEN HURBILPENA

Ugariak dira Euskal Herri osoan etorri berriei euskarara lehen hurbilketa egiten dieten egitasmoak: hainbat herritan oinarritzko eskolak boluntarioek ematen dituzte elkarte eta gaztetxeetan, Berbalagun taldeak eta gau eskolak oso zabalduta daude, Helduentzako Hezikuntza zentroetan euskarazko klaseak ematen dituzte dohainik... "Herri mugimendua eta eskola txikiak dira horrelako alternatibak eraikitzen ari direnak, instituzioek paso egiten dute", salatu du Baskaleko kide Amaia Herrerok.

Eredu herrikoiek, ordea, zailtasunak dituzte denboran iraun eta egonkortzeko: irakasleak boluntarioak dira eta askotan ez dute beharrezko prestakuntzarik, taldeetan maila guztiak nahasita egoten dira, ikasle eta irakasle taldeak nahiko aldakorrek dira, giro informala goak eta saioak musu-truk izateak taldea lasaitu eta jarraitutasuna galtzera eramanezake taldea, ikasle askok ordutegi eta bizitoki aldakorrek dituzte...

Egoera iraultzeko, bi bide jorratu beharko liratekeela uste du Herrerok: batetik, instituzioek eredu malguak

V. BERTSO SARIKETA AIXITA SARIA 2025

Maiatzak 17, larunbata, 17:30

KULTUR ETXEA - IRURTZUN

Gai Jartzailea: Zigor Gartzia Arregi "Zian"

IOSU SANJURJO
ALTZURI
(LESACA 1993)

ARDA ARRIZUBIETA
BARREDO
(GASTEIZ 2001)

ENDIKA
LEGARRA NUIN
(IRUÑA 1996)

ANE ZUAZUBISKAR
IÑARRA
(ARRASATE 1997)

AITOR SERVIER
ETCHECHURI
(AZKAINA 1997)

JOSUNE
ARAMENDI PÉREZ
(MARKINA-
XEMEIN 1994)

BABESLEAK

HEDABIDE LAGUNTZAILEAK

sustatzea, azterketak gainditzeaz harago bideratutako taldeak bultzatzea eta benetako doakotasuna bermatzea; eta, bestetik, herri mugimendutik ahoz-kotasunarekin eta aisiarekin lotutako proiektuak martxan jartzea. Beste hainbat elkarte egin bezala, Baskalek berbalagun talde bat antolatu du, “euskarara lehen hurbilpen bat eman eta euskaltegira joateko grina pizteko”.

Antzeko helburuarekin hasi ziren duela hiru urte Hernanin (Gipuzkoa) euskarazko eskolak ematen AMHER Sos Arrazakeria elkartearekin, Udalarekin eta AEKrekin lankidetzan eta irakasle boluntarioekin. Euskaltegira joateko zailtasunak dituzten horien baldintzetara moldatzen dira, lehen hurbilpena egin eta egoera egonkortzean euskaltegira joatera animatzeko. Su Hernández AMHEReko langileak azaldu du euskaltegiek gero eta malgutasun handiagoa duten arren, askotan ez dela nahikoa. “Oso bizitza prekarioa dute eta edozein lan ateratzen bazaie eskolak uzten dituzte. Oso zaila da ikasturte osoa klase-erretortzea”.

Astean lau orduko eskolak ematen dituzte eta ez dute matrikulazio epe itxirik. Horrela, edozein momentutan

“Badira kultura desberdina dutenak, munduaren ikuskera desberdina dutenak, alfabetatu gabekoak, ama hizkuntza eta alfabeto desberdinak dituztenak...”

Joseba Irazabal

AEK-ko Didaktika Saileko arduraduna

has daiteke taldean euskara ikasten. Horrek, jakina, badu bere ifrentzua. Urte luzez Hernaniko Udaleko euskara teknikari izandako Malores Etxeberria boluntario dabil irakasle, eta azaldu du taldea txikia eta ezegonkorra dela, ikasleek oso baldintza aldakorak dituztelako. Hala eta guztiz ere, Hernándezek nabarmendu du etorkinei lehen harrera egiten dien elkarteak izateak asko laguntzen duela konfiantza piztu eta euskara ikasteko lehen urratsa sustatzeko.

AISA TALDEAK

AEKn ere, euskarara hurbiltzeko eskolak eskaintzen dituzte. 2006an Aisa izeneko 60 orduko ikastaroak antolatzen hasi ziren EAEn eta tokian toki xede bereziko taldeak egiten dituzte. Taldeon berezitasuna da gutxieneko ikasle kopuru batek Espainiako Estatutik kanpokoa izan behar duela eta ordu-tegi bereziak eskaintzen dituztela, ikasleei ahalik eta egokituena. Irazabalek azaldu du taldeotan metodologia berriak planteatzen ari direla, orain arte metodologia eta irakasleen prestakuntza pentsatzeko izandako “modu itxiak” apurtzeko.

Izan ere, badira urteak ikasleen aniztasunari erreparatu eta eskolak emateko moduak birplanteatzen ari dela. Irazabalen hitzetan, “orain konturatzen ari gara lehendik gertatzen zitzaiguna: badirela kultura desberdina dutenak, munduaren ikuskera desberdina dutenak, alfabetatu gabekoak, ama hizkuntza eta alfabeto desberdinak dituztenak...”. Alta, aniztasuna heterogeneoa

dela gogorarazi du Irazabalek: “Atzerri-tarrak ez dira talde bat, mila talde dira. Euskal Herrian daude, euskara ikasten ari dira eta ezaugarri batzuk dituzte. Horiek hartu behar ditugu kontuan baliabideak sortzerakoan eta formazioak eman eta hartzerakoan”.

Aniztasun hori kontuan hartu eta euskaltegien jardunean nola barneratu etengabe aztertzen ari direla azpimarratu du Irazabalek. Gainera, Maialen Otegi nabarmendu du ikas materialek “bizirik” egon behar dutela eta ardatz asko kontuan hartuta “etengabe eguneratu” behar direla. “Beti gaude ikasten, bai ikasleak bai gu, gradualki joan gara kontu horiek txertatzen”, laburbildu du Irazabalek.

FATIMA ZAHARA ETA FARAN RIAZEN IBILBIDEAK

Otxandioko (Bizkaia) Aisa taldeko ikaslea da Fatima Zahara Laktarni marokoa-rra, eta ikasle ohia Faran Riaz punjabiarra. Taldea sortu eta berehala eman zuten izena eskolan, euskara ikastea ezinbestekotzat jotzen dutelako herrian integratzeko. Biak datoz eremu diglosi-ko batetik, beste alfabeto bat ikasi behar izan zuten eta ez zuten gaztelania menderatzen Otxandiora iritsi zirenean.

Laktarnik, adibidez, darija eta arabiera ditu ama hizkuntza. Marokon eskolara joateko aukera handirik izan ez zuenez, hasieran kostatu egiten zitzaio- la euskara ikastea, baina nabarmendu du euskaraz gaztelaniaz baino erosoago sentitzen dela. Euskal Herrian bizi delako erabaki zuen euskara ikastea, eta bere alabei etxerako lanekin lagundu ahal izateko.

Riaz erabat inguru euskaldunean bizi da: familia, lagunak, lantokia... Ezin daiteke esan hizkuntzak ikasteko zailtasunik duenik, erabat menderatzen baititu punjabera, urdua, ingelesa, greziera, gaztelania eta euskara, eta italiara eta frantsesa ere hitz egiteko gai da. 16 urterekin joan zen etxetik, eta geroztik Europako hainbat herrialdetan bizi izan da.

Denbora arazoak zituenek Riazek, aste gutxi eman zituen Aisa taldean. Aipatu du eskolan irakasten duten euskara eta kalean entzuten duena ez direla berdina. Hala ere, ahal duen guztietan mintzatzen da euskaraz, eta horren beharra defendatzen du nonahi. Baditu Indiako eta Pakistango lagunak esaten diotenak euskara ikasteak ez duela zentzurik, ez dakitelako noiz arte egongo diren hemen. “Nik esaten diet horrek

mitxelena Koop
MEKANIZATUAK
Neurri handiko piezen
mekanizazioan espezialistak

LRQA CERTIFIED AS 9100
ISO 14001
LRQA CERTIFIED ISO 9001

Eziago industrialdea 21, HERNANI
943 55 25 12 - 16
info@talleresmitxelena.eus
www.talleresmitxelena.eus

Faran Riaz punjabiarrak Otxandioko Aisa taldea sortu eta berehala eman zuen izena. Aste batzuetara utzi zion joateari denbora faltagatik. Hala ere, ondo moldatzen da euskaraz eta berak dio ahal duen guztietan erabiltzen duela hizkuntza.

berdin duela, ikasiko dudala beste hizkuntza bat beharrezkoa bada”, dio.

Eskolan, ordea, badituzte egoera desberdinean dauden beste kide batzuk. “Gure taldean emakume arabiar bat dago, oso nagusia da eta apenas ateratzen da etxetik, eta gainera ez daki gaztelaniaz. Hori arazo bat da, zailagoa da euskara ikastea ez badakizu gaztelaniaz”, argitu du Laktarnik.

NAHITA ERE, EZIN

Isabel Quiñones, Lina Ortiz, Sahir Villacis eta Mohamed El Karfou Altsasuko euskaltegia ari dira euskara ikasten. Kubatik, Kolonbiatik, Ekuadorretik eta Marokotik iritsi ziren Ziordiar, Etxarri Aranatzera, Altsasura eta Urdiainera, hurrenez hurren. Euskal jendartearen “hobeto integratzeko” erabaki zuten euskaltegia izena ematea, bai eta euskal kultura eta hizkuntza atsegin dituztelako ere. Ortizek etorkinek euskarari egiten dioten ekarpena azpimarratu du: “Dakigun apurrarekin gure alea jartzen dugu hizkuntza mantendu eta kulturari eusteko”.

Faran Riaz Otxandion
bizi den punjabiarrak da.
Berak dio eskolan irakasten
duten euskara eta kalean
entzuten duena
ez direla berdinak

Gazteak dira laurak, eta pozik eta gogotsu ari dira euskalduntzeko bidea egiten. Aipatu dituzten zailtasunen artean, ahoskera nabarmendu dute. Villacisek gaztelania ez dituen zenbait soinu bereizteko zailtasuna nabarmendu du: “Hemen bizi den jende askok ez du euskaraz hitz egiten, baina soinu horietara ohituta daude, gu ez, ordea”. Hala ere, orokorrean jendeak pazientzia duela

eta ahal dutenean hitz egiten saiatzen direla azaldu dute, nahiz eta euskaltegia irakasten dieten euskara eta kalean entzuten dutena berdin-berdinak ez izan.

El Karfouk euskara ikastea zenbait konturako baliagarria dela iriziteaz gain, bertoko kultura eta historia ezagutzea ezinbestekoa dela deritzo. Amazigeraz, arabieraz eta gaztelaniaz mintzatzen da, eta euskara ikastea ez zaio zaila iruditzen. Quiñonesek etorkinei zein bertakoei eskatu die “oinarrizkoena bada ere” ikasteko ahalegina egin dezaten. Kexu da Ortiz: “Hemen denbora asko daraman jendea dago, euskara zaila delako aitzakian babesten direnak, baina saiatu ere ez dira egiten”.

Nahita ere ezin dutenak daudela gogoratu du Villacisek: “Nire amak euskara ikasi nahi du, baina ez du denborarik. Hona iritsi zenean kontu administratibo ugari konpondu behar izan zituen eta orain lan eta lan ari da Ekuadorreko familiari laguntzeko. Euskaltegia etorriko balitz ez luke lo egiteko astirik ere izango”. ●